

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

Цей переклад підготовлений Радою Європи в межах Плану дій Ради Європи для України на 2018-2021 роки та фінансований за рахунок коштів на рівні Плану дій, наданих Естонією, Ірландією, Латвією, Литвою, Ліхтенштейном, Люксембургом, Нідерландами, Норвегією, Польщею, Румунією, Туреччиною, Угорщиною, Фінляндією, Чеською Республікою, Швейцарією, Швецією та Канадою.

This translation is produced by the Council of Europe within the framework of the Council of Europe Action Plan for Ukraine 2018-2021 and funded with Action Plan-level funds provided by the Czech Republic, Estonia, Finland, Hungary, Ireland, Latvia, Liechtenstein, Lithuania, Luxembourg, the Netherlands, Norway, Poland, Romania, Sweden, Switzerland, Turkey and Canada.

ТРЕТЯ СЕКЦІЯ

СПРАВА KALANYOS І ІНШІ ПРОТИ РУМУНІЇ

(Заява № 57884/00)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

26 квітня 2007 року

ОСТАТОЧНЕ

26/07/2007

Це рішення стало остаточним на підставі статті 44 § 2 Конвенції. До нього можуть бути внесені редакційні зміни.

У справі Kalanyos і Інші проти Румунії,

Європейський суд з прав людини (третя секція) на засіданні Палати у складі:

Б. М. Зупанчіч (B.M. ZUPANCIC), *Голова*,
К. Бірсан (C. BİRSAN),
Е. Фура-Зандстрьом (E. FURA-SANDSTRÖM),
А. Гюлумян (A. GYULUMYAN),
Е. Мієр (E. MÏER),
Давід Тьор Бйоргвіссон (DAVID THÓR BJÖRGVINSSON),
Ізабель Бєро-Лефєвр (I. BERRO-LEFÈVRE), *судді*,

і С. Кесада (S. QUESADA), *секретар секції*,

Розглянувши справу на закритому засіданні 29 березня 2007 року,
Проголошує наступне рішення, ухвалене у вказаний день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа була відкрита за заявою (№ 57884/00), поданою проти Румунії її трьома громадянами ромського походження: Шандор Каланьос (Sandor Kalanyos), Тамас Каланьос (Tamas Kalanyos) і Іштван Розса (Istvan Rozsa) («заявники»), які звернулись до Суду на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод («Конвенція»), 19 липня 1999 року.

2. Заявників представляв Європейський центр прав ромів (ERRC), громадська організація з Будапешта (Угорщина). Уряд Румунії («Уряд») був представлений уповноваженою особою, пані Б. Ремешкану (B. Rămășanu), з Міністерства закордонних справ.

3. Заявники скаржились, що знищення їхньої власності, спричинені цим наслідки і наступне провадження у державних органах порушили статті 3, 6 § 1, 8, 13 і 14 Конвенції, котрі гарантують, *inter alia*, заборону нелюдського і такого, що принижує гідність, поводження, право на доступ до суду для справедливого встановлення цивільних прав та обов'язків, право на повагу до приватного і сімейного життя і житла, право на ефективний засіб правового захисту і свободу від дискримінації у реалізації гарантованих Конвенцією прав і свобод.

4. У частковому рішенні від 9 грудня 2003 року Суд вирішив відкласти розгляд скарг стосовно умов проживання заявників, стверджуваного нелюдського і такого, що принижує гідність, поводження, права на повагу до приватного і сімейного життя і житла, стверджуваної відсутності доступу до суду цивільної юрисдикції, стверджуваної дискримінації за ознакою етнічної приналежності та стверджуваної відсутності ефективного засобу правового захисту стосовно періоду після 20 червня 1994 року, коли Румунія

ратифікувала Конвенцію. Він також проголосив неприйнятною як несумісну *ratione temporis* з положеннями Конвенції решту заяви.

5. 19 травня 2005 року, отримавши зауваження сторін, Суд проголосив решту заяви прийнятною.

6. Обидві сторони надіслали до секретаріату Суду пропозиції стосовно переговорів про дружнє врегулювання (стаття 38 § 1 (b) Конвенції). Проте згоди не було досягнуто.

7. 8 грудня 2006 року Уряд попросив Суд вилучити заяву з переліку справ і додав текст заяви, котра має на меті вирішити проблеми, порушені заявниками. 26 січня 2007 року представник заявників надав письмові зауваження щодо клопотання Уряду.

ФАКТИ

8. Заявники народились, відповідно, у 1941, 1942 і 1972 роках і жили у селищі Плеешій де Жус у комуні Плеешій де Жус повіту Харгіта.

9. Факти справи, повідомлені сторонами, можуть бути підсумовані наступним чином.

10. 6 червня 1991 року у Плеешій де Жус розпочалася бійка між чотирма ромами і нічним сторожем. Після цих подій, на знак помсти, натовп неромських мешканців села напав на двох чоловіків-ромів і побив їх, смертельно поранивши одного з них.

11. 8 червня 1991 року на околиці ромського поселення було повішено оголошення, у якому мешканців повідомляли, що 9 червня 1991 року їхні будинки будуть спалені. Роми звернулись до поліції і селищних посадових осіб. Проте місцева влада вирішила не втручатись, а натомість “порадила” ромам залишити їхні будинки задля власної безпеки.

12. 9 червня 1991 року ромські мешканці села, включно з другим заявником, втекли зі своїх будинків і намагались сховатись у сусідній стайні, що належала місцевому сільськогосподарському кооперативу, тоді як організована група неромських мешканців села знищила усі ромські будинки, включно з будинками заявників.

13. Протягом наступного року ромські мешканці села, включно із заявниками і їхніми родинами, були змушені жити у сусідній стайні у жахливих умовах, без опалення і водогону. Заявники вижити тільки за допомогою друзів і родини.

14. Відділ поліції повіту Харгіта, під наглядом прокуратури муніципії М’єркуря-Чук, розпочала розслідування цих подій. Дехто з ромів селища, які були допитані слідчою групою, змогли назвати імена можливих підозрюваних.

У підсумковому звіті було зроблено висновок, що знищення шляхом підпалу було спричинене бійкою, що мала місце 6 червня 1991 року, і тим, що роми мають звичку випасати своїх тварин на землях, що належать неромським селянам.

15. Було сказано, що місцеві органи влади висловили думку, що самі роми, або, як було записано, “цигани”, “винні у тому, що сталось”, оскільки “вони заробляють на життя крадіжками і агресивно налаштовані проти інших людей”.

16. 27 червня 1996 року прокуратура повіту закрила розслідування на тій підставі, що сплинув строк давності притягнення до кримінальної відповідальності. Внаслідок скарги заявників, це рішення було залишене без змін рішенням прокуратури при Верховному Суді від 9 жовтня 1998 року.

17. Остання також вирішила, що ці злочини було скоєно “внаслідок тяжких провокаційних дій з боку потерпілих”, а також, що, з огляду на велику кількість причетних осіб, неможливо встановити тих, хто скоїв напад.

18. 9 вересня 1991 року мер Плеешій де Жос купив розібрану дерев’яну стайню, аби надати ромам матеріал для спорудження їхніх будинків. Кошти на придбання, 110 400 румунських лей (“ROL”), були надані жудецем Муреш, відповідно до рішення префекта від 13 вересня 1991 року. Місцеві органи влади також надали заявникам дозвіл взяти деревину із найближчого лісу. Зруйновані будинки були відбудовані заявниками за допомогою родичів і друзів між 1991 і 1993 роками.

ПРАВО

19. 8 грудня 2006 року Суд отримав від Уряду наступну заяву:

“1. Уряд щиро шкодує, що кримінальне розслідування не дало змоги повністю роз’яснити обставини, які призвели до знищення будинків і майна заявників, внаслідок чого вони живуть в неналежних умовах, не мають можливості подати цивільний позов про відшкодування, а також не можуть реалізувати своє право на повагу до житла, приватного і сімейного життя. Уряд також висловлює жаль, що засоби правового захисту для забезпечення прав, передбачених Конвенцією, були взагалі відсутні у той час, коли заявники шукали правосуддя в національних судах, і що деякі органи влади висловлювали певні зауваження щодо ромського походження заявників.

Тому, звичайно ж, такі події є порушенням статті 3 (заборона катувань), статті 6 (право на справедливий суд), статті 8 (право на повагу до приватного і сімейного життя), статті 13 (право на ефективний засіб правового захисту) та статті 14 (заборона дискримінації) Конвенції.

2. Я, Беатріс Ремешчану, представник Уряду Румунії перед Європейським судом з прав людини, заявляю, що Уряд Румунії пропонує виплатити *ex gratia*

заявнику Шандору Каланьос суму 33 000 євро (тридцять три тисячі євро), заявнику Тамасу Каланьос суму 33 500 євро (тридцять три тисячі п'ятсот євро) та заявникові Іштвану Розса суму в розмірі 30 000 євро (тридцять тисяч євро).

Уряд зобов'язується сплатити суму в розмірі 2 406 євро (дві тисячі чотириста шість євро) як видатки та витрати, зроблені представником заявників, Європейським центром прав ромів. Ця сума буде сплачена у євро на банківський рахунок, зазначений ERRC.

Ці суми будуть звільнені від будь-яких податків, які можуть бути застосовані, і підлягають сплаті протягом трьох місяців з дати повідомлення про винесення рішення Суду відповідно до статті 37 Європейської конвенції з прав людини.

Після закінчення вищезазначеного періоду на зазначені суми нараховуватиметься пеня за несвоєчасну сплату в розмірі граничної кредитної ставки Європейського центрального банку, яка діє упродовж прострочення періоду виплати, плюс три відсотки. Ця виплата є остаточним вирішенням справи, включаючи цивільні позови заявників до національних судів.

3. Уряд на майбутнє зобов'язується видавати відповідні інструкції та вживати всіх необхідних заходів для забезпечення дотримання індивідуальних прав, гарантованих статтями 3, 6, 8, 13, 14 Конвенції.

Уряд зобов'язується вжити наступні загальні заходи, спрямовані на подолання дискримінації ромів у повіті Харгіта:

- забезпечити подолання расової дискримінації у румунській судовій системі;
- посилити освітні програми із запобігання та боротьби з дискримінацією ромів у рамках шкільних навчальних програм у комуні Плеешій де Жос повіту Харгіта;
- розробляти програми для інформування громадськості та для усунення стереотипів, упереджень та практики щодо ромської спільноти у державних установах у повіті Харгіта, котрі відповідають за комуну Плеешій де Жос;
- підтримувати позитивні зміни в громадській думці у селищі Плеешій де Жос щодо ромів на основі толерантності та принципу соціальної солідарності;
- стимулювати участь ромів у економічному, соціальному, освітньому, культурному та політичному житті місцевої громади у повіті Харгіта, сприяючи взаємній допомозі та проектам розвитку громади.;
- реалізувати програми з відновлення житла та навколишнього середовища в громаді, зокрема шляхом виділення достатніх фінансових ресурсів на компенсацію;
- виявляти, запобігати та активно вирішувати конфлікти, які можуть спричинити насильство в сім'ї, громаді або міжетнічне насильство.

4. Уряд вважає, що нагляд Комітету Міністрів Ради Європи за виконанням рішень Суду щодо Румунії у цьому та подібних випадках є належним механізмом для забезпечення того, щоб у цьому контексті продовжували здійснюватися поліпшення..

5. Нарешті, Уряд зобов'язується не вимагати передачі справи до Великої Палати відповідно до статті 43 § 1 Конвенції після винесення рішення Суду."

20. Представник заявників просив Суд відхилити пропозицію і продовжувати розглядати справу щодо суті. На його думку, критерії

для вилучення справи з переліку шляхом односторонньої заяви, так як їх навів Суд в рішенні у справі *Tahsin Acar*, у даній справі не дотримані (див. *Tahsin Acar проти Туреччини* (попередні питання) [ВП], № 26307/95, §§ 75-77, ECHR 2003-VI). Зокрема, він вважає, що хоча Суд вже ухвалив рішення щодо суті у подібній справі - *Moldovan проти Румунії* ((№ 2), №№ 41138/98 і 64320/01, ECHR 2005-VII (витяги)), одне єдине рішення такого характеру не є достатнім, беручи до уваги складність даного питання. Тому нове рішення щодо суті є необхідним принаймні задля усунення недоліків румунської судової системи і її систематичної неспроможності надати румунським потерпілим відшкодування. Окрім того, воно мало б велике символічне значення, зокрема стосовно нових різновидів дискримінації щодо ромського населення (стосовно доступу до освіти, охорони здоров'я, зайнятості або інших публічних послуг).

21. Він також нагадав, що Уряд жодним чином не визнав відповідальність держави за події червня 1991 року і не зробив жодних зобов'язань щодо відновлення розслідування цих подій.

22. До того ж, він вважає, що наслідок заходів, вжитих Урядом задля виконання двох рішень у справах *Moldovan* (цитоване вище № 2, і *Moldovan і Інші проти Румунії* (дружнє врегулювання), №№ 41138/98 і 64320/01, § 39, 5 липня 2005) ще слід оцінити, оскільки виконання цих рішень тільки розпочалось під наглядом Комітету Міністрів і, отже, досі триває.

23. Окрім того, діючи у якості представника заявників як у даній справі, так і у справі *Moldovan*, він повідомив Суду, що Уряд досі не вжив низку дій, які він зобов'язався втілити відповідно до рішень у справах *Moldovan*. До того ж, на його думку, Суд не має можливості оцінити, чи будуть такі ж заходи дієвими і у даній справі. Він нагадав, що грошове відшкодування не повинне переважувати потребу потерпілих у правосудді.

24. Загалом, представник заявників вважав, що заява Уряду від 8 грудня 2006 року не може використовуватись у змагальному провадженні у Суді, оскільки вона постала у рамках переговорів щодо дружнього врегулювання між сторонами, котрі, відповідно до статті 62 § 2 Регламенту Суду, є суворо конфіденційними.

25. Суд нагадує, що за певних обставин може бути доцільно вилучити заяву з переліку справ відповідно до статті 37 § 1 (с) Конвенції на підставі односторонньої заяви з боку Уряду-відповідача, навіть якщо заявник бажає продовження розгляду справи. Суд має уважно дослідити детальну заяву, зроблену Урядом, у світлі принципів, що постають з його практики, зокрема справ *Tahsin Acar* (цитовано вище, §§ 75-77); *Meriakiри проти Молдови* ((вилучення з переліку), № 53487/99, 1 березня 2005); *Swedish Transport Workers Union проти Швеції* ((вилучення з переліку), № 53507/99, 18 липня

2006) і *Van Houten проти Нідерландів* ((вилучення з переліку), № 25149/03, ECHR 2005-IX).

26. Відповідні положення статті 37 звучать наступним чином:

“1. Суд може на будь-якій стадії провадження у справі прийняти рішення про вилучення заяви з реєстру, якщо обставини дають підстави дійти висновку...

(с) що на будь-якій іншій підставі, встановленій Судом, подальший розгляд заяви не є виправданим.

Проте Суд продовжує розгляд заяви, якщо цього вимагає повага до прав людини, гарантованих Конвенцією та Протоколами до неї.

2. Суд може прийняти рішення про поновлення заяви в реєстрі справ, якщо він вважає, що це виправдано обставинами.”

27. Тому Суд зазначає, що хоча оскаржувані порушення мають вкрай серйозний і дразливий характер (див. параграф 3 вище), вони вже були вичерпно вивчені Судом у справі *Moldovan*, котра порушувала питання, подібні до даної справи.

28. До того ж Уряд погодився у своїй заяві, зробленій у даній справі, що факти даної справи становлять порушення статей 3, 6, 8, 13 і 14 і запропонував кілька індивідуальних та загальних заходів задля виправлення становища (див. параграф 19 вище).

29. Тому, незважаючи на складність даної проблеми, і беручи до уваги остаточне рішення щодо суті у справі *Moldovan*, а також визнання Урядом порушень у даній справі, Суд, на відміну від представника заявників, не переконаний у доцільності іншого рішення щодо суті. Він нагадує, що на недоліки судової системи було звернено увагу як у загальних заходах, наведених у рішенні про дружнє врегулювання, ухваленому у цитованій справі *Moldovan*, так і у односторонній заяві, підписаній Урядом у даній справі. Стосовно стверджуваних нових форм дискримінації щодо ромів (див. параграф 20 вище), Суд нагадує, що вони не підпадають під обсяг даної справи. Як і первинна скарга стосовно подій червня 1991 року (див. часткове рішення від 9 грудня 2003 року, цитоване вище у параграфі 4); тому клопотання заявників про те, щоб Уряд визнав щодо цього стверджувані порушення Конвенції, не може бути вивчене Судом (див. параграф 21 вище).

30. До того ж, імплементація заходів, запропонованих у справі *Moldovan*, вже розпочалась під наглядом Комітету Міністрів. Тому Суд не розглядатиме подання представника заявників стосовно стверджуваної неефективності цих заходів і їх імплементації (див. параграф 23 вище), оскільки на цей час їхній розгляд повністю належить Комітету Міністрів у рамках виконавчого провадження.

31. Суд не поділяє стурбованості заявників щодо можливості перенести загальні заходи зі справи *Moldovan* на дану справу (див. параграф 23 вище). Суд переконаний, що ці заходи, повторені у

наведеній заяві Уряду (див. параграф 19 цього рішення), нададуть ефективне усунення стверджуваних порушень у даній справі, оскільки вони пропонують знаряддя для виправлення недоліків, на які Суд вказав як на системні, з метою поліпшення становища ромської громади в усій країні.

32. Окрім того, Суд вважає, що, окрім загальних заходів, індивідуальні заходи, запропоновані Урядом, надають відшкодування конкретним заявникам у даній справі (див. параграф 23 вище).

33. Зрештою, що стосується процесуальних аргументів заявників (див. параграф 24 вище), слід зазначити, що ні Суд, ні Уряд не посилаються на зміст переговорів щодо дружнього врегулювання. Одностороння заява Уряду, котра зараз розглядається, була публічно зроблена Урядом задля того, щоб Суд застосував її, якщо визнає це за необхідне.

34. Тому, беручи до уваги характер пропозицій, наведених у односторонній заяві Уряду, а також обсяг і розмір запропонованих у ній заходів, як і розмір запропонованої компенсації, Суд вважає, що надалі не є виправданим продовжувати розгляд даної справи (стаття 37 § 1 (с)).

35. До того ж, Суд переконаний, що повага до прав людини, визначених у Конвенції і Протоколах до неї, не вимагає продовження розгляду заяви (стаття 37 § 1 *in fine*).

36. Тому цю заяву потрібно вилучити з переліку справ.

З ЦИХ ПРИЧИН СУД, ОДНОГОЛОСНО

1. *Бере до уваги* умови заяви Уряду-відповідача і способ, у який запропоновано забезпечити виконання зобов'язань, передбачених у ній (правило 43 § 3 Регламенту Суду);
2. *Постановляє* вилучити заяву з переліку справ;
3. *Бере до уваги* зобов'язання не просити про перегляд справи Великою Палатою.

Складено англійською мовою і повідомлено письмово 26 квітня 2007 року, відповідно до правила 77 §§ 2 і 3 Регламенту Суду.

Сантьяго Кесада
секретар

БОШТЯН ЗУПАНЧІЧЬ
Голова